

**Prekretnica u američkoj
vanjskoj politici**

Stephen Kinzer

Prekretnica u američkoj vanjskoj politici

Stephen Kinzer

Brown University

Da li će američka vanjska politika, koja već tako dugo klizi ka kolapsu i irelevantnosti, konačno biti revolucionarno promijenjena. Tekst koji je o tome objavio ugledni novinarski veteran Stephen Kinzer u The Boston Globe sadrži uzbudljive vijesti sa revolucionarnim implikacijama za američku vanjsku politiku, njenu poziciju u svijetu i ogromnu promjenu prioriteta i otklona od beskrajnih američkih ratova u svijetu i korak ka izgradnji države kod kuće – nation building. Zbog izuzetne važnosti ovog teksta, citiramo ga u cijelosti ispod ovih redaka.

Tokom niza proteklih godina napisao sam značajan broj oštrih kritika američke vanjske politike, fokusirajući se na nekoliko značajnih tema, a moje kritike, također, dijeli prilično veliki broj drugih progresivnih komentatora koji zajedno predstavljaju jedan mali usamljeni glas na vašingtonskoj sceni. Jezgro tih kritika čini sljedeće:

1) U principu, neoimperijalni karakter američke vanjske politike koju karakteriziraju dugogodišnji ratovi ili vojne akcije koje su poduzimale američke oružane snage širom svijeta; sve te američke vojne kampanje kao što se moglo i očekivati marketirane su pod rubrikom različitih lažnih opravdanja kao što su npr. “odbrana demokracije”, “ljudska prava”, “očuvanje američkog kredibiliteta”, a iskreniji izgovor u ogoljenoj verziji eksplicitno se može sumirati krilaticom Pentagona: “sveukupnim spektrom američke vojne dominacije – all-spectrum US military domination”.

2) Ogromni troškovi održavanja ove imperije i njene vojne mašinerije na koju otpada strahovito veliki dio američkog budžeta.

3) Ogromni troškovi američke izgubljene prilike za Ameriku – zemlju koja smatra da može priuštiti vojni budžet veći od vojnih budžeta sljedećih sedam zemalja zajedno: Kine, Rusije, Velike Britanije, Indije i Izraela, dok istovremeno smatra da bi bilo ekstravagancija osigurati besplatno zdravstvo za sve svoje građane, ili pak besplatno univerzitetsko obrazovanje (kao što to čini Evropa), obnavljanje propadajuće nacionalne infrastrukture i drugih socijalnih programa koji zapravo u većini drugih zemalja svijeta definiraju “veličinu” – kvalitetu života svojih građana.

4) Militarizacija američke vanjske politike na štetu kresanja troškova američke diplomatske mreže ali i na račun stvarne diplomacije kao potencijalne prednosti ‘cutting edge’ američke vanjske politike.

5) Vođenje ratova osuđenih na poraz – losing wars – širom svijeta, ali održavanje uvijek svježeg “prisustva” i posvećenost ulozi globalnog policajca. Neki vojni posmatrači primjećuju da nisu važni izgubljeni ratovi, već mnogo više percepcija prijetnje koja predvidivo poziva na neophodne vojne izdatke za infrastrukturu. Da li se kojim slučajem nazire tračak nade da će ovaj destruktivni sindrom možda uskoro dosegnuti tačku preokreta? Radikalne najave da bi ogromno privatno bogatstvo – sa pozicija “ljevice” Georgea

Sorosa i ono iz pravca kapitalističke desnice Charlesa Kocha, koji navodno planiraju financirati novi Institut za vanjsku politiku u Washingtonu Quincy Institut – moglo imati potencijalno revolucionarni impakt na vanjsku politiku Amerike koji ni u kojem slučaju ne treba potcijeniti. Njegov uticaj mogao bi u potpunosti promijeniti konture američke vanjske politike i štetu koju nanosi životu običnog čovjeka u Americi, ali bi mogao uticati na ukupnost globalnih kretanja i strukture tradicionalnog američkog sigurnosnog vidokruga. Ovaj bi institut što je jako uzbudljivo mogao generirati fundamentalne promjene paradigme u svim arenama vanjske politike i nije mogao doći u boljem trenutku, štaviše već odavno kasni. Radi se o prvoj najavi potpuno nove vizije globalnih pitanja u Washingtonu od raspada SSSR-a, a dolazi u vrijeme kada stara vizija polahko propada pred našim očima. Osim toga, ideja o osnivanju instituta nosi sa sobom svu neophodnu finansijsku moć i potporu koja će biti kadra suočiti se sa multiplicitetom dobro potkovanim “think tanks” koji još uvijek dominiraju Washingtonom.

Trebamo pozdraviti i podržati ovaj okrepljujući novi razvoj situacije. Dozvolit ću spomenutom tekstu da nam sam o tome kaže šta ima reći...

Graham E. Fuller je bivši dužnosnik Središnje američke agencije i autor je brojnih knjiga o islamskom svijetu.

Zapanjujući zaokret, Soros i Charles Koch se udružuju kako bi zaustavili američku politiku ratova bez prestanka “forever war”.

Stephen Kinzer – Boston Globe – 30. juni, 2019.

Osim što su obojica milijarderi koji znatan dio svoga bogatstva troše kako bi promovirali omiljene projekte, lijevo orijentirani finansijer George Soros i ultra desničarski orijentirana braća Koch nemaju skoro ništa zajedničko. Štaviše, moglo bi ih se okarakterizirati kao dva dijametralno suprotstavljena pola. Soros je staromodni liberal postratnog američkog liberalnog poretka – New Deal. Braća Koch, pak, su okorjeli desničari čiji je san ukidanje poreza i demontiranje države. Ali, odnedavno su pronašli nešto što ih je ujedinilo: Sjedinjene Američke Države moraju pod hitno prestati sa vođenjem perpetualnih ratova “ratova bez prestanka” i mora početi voditi revolucionarno drugačiju, novu vanjsku politiku.

U jednom od najizuzetnijih partnerstava u modernoj američkoj političkoj povijesti, Soros i Charles Koch, aktivniji od dva brata, udružuju se kako bi

finansirali novi vanjsko-politički think-tank u Washingtonu. Cilj ovog ambicioznog istraživačkog centra bit će promoviranje pristupa globalnoj politici baziranog na diplomaciji i suzdržanosti umjesto na prijetnjama, sankcijama i bombardovanju. Ovaj pristup posve je radikalna zaokret za preovladavajuću paradigmu u Washingtonu u kojem svi iole značajniji i uticajniji instituti koji se bave vanjskom politikom uglavnom propagiraju ovu ili onu varijantu neokonzervativnog militarizma ili pak politike liberalno-internacionalističkog intervencionizma. Soros i braća Koch se ujedinjuju kako bi oživjeli umiruću viziju miroljubive Amerike koja je na izdisaju, pristupajući tome sa dva različita politička spektra – zajedno sa finasijskom komponentnom koju unose u ovaj projekt – suprotstaviti će ovaj novi think-tank i postaviti će ga u disonantan odnos spram preovladavajućeg diskursa u Washingtonu koji zagovara konfrontaciju sa ostatkom svijeta.

“Ovo je nešto veliko”, komentirao je Trita Parsi, bivši predsjednik nacionalnog iranskog vijeća Amerike i jedan od suosnivača novog vanjsko-političkog instituta. “Ovo pokazuje koliko je važno stati ukraj beskrajnim ratovima ako su ova dvojica milijardera bili u stanju ostaviti po strani svoje nesuglasice i udružiti se oko ovog poduhvata. Cilj nam je postaviti izazov osnovi na kojoj počiva američka vanjska politika na takav način kako to nije učinjeno tokom proteklog četvrt stoljeća.”

Budući da je miroljubiva vanjska politika bila glavni princip na kojem su uspostavljene Sjedinjene Američke Države, otuda je više nego ispravno da naziv novog istraživačkog instituta ide u prošlost, u našu povijest. Centar će se zvati Quincy institut za odgovornu državnu politiku (Quincy Institute for Responsible Statecraft) u znak priznanja John Quincy Adamsu koji je u svom povijesnom državničkom govoru na Dan nezavisnosti SAD-a 1821. god., izjavio da SAD “neće ići po svijetu kako bi pronašao monstrume koje treba uništiti. Amerika je zemlja koja iskazuje dobre želje slobodi i nezavisnosti svih naroda. Ona je šampion i odgovorna samo za ono što sama čini.”. Quincy institut će promovirati onu vanjsku politiku utemeljenu na principu živi i pusti druge da žive – live-and-let-live.

Institut bi trebao početi sa radom u septembru, a njegova službena inauguracija bi trebala biti održana krajem jeseni. Utemeljitelji i glavni donatori instituta – Fondacija otvoreno društvo i Fondacija Charles Koch – uložili su po pola miliona dolara kako bi pokrenuli ovaj think-tank. Pridružio im se manji broj pojedinačnih donatora koji su donirali 800.000 dolara. Do iduće godine

institut namjerava povećati budžet na 3.5 miliona dolara i regrutirati ekipu eksperata za politike koji će materijale instituta prilagoditi kako bi bili korišteni u Kongresu i javnim raspravama. Rekrutacija kadrova je u toku. Pored Trita Parsija među suosnivačima je nekoliko istaknutih kritičara američke vanjske politike, među kojima i Suzanne DiMaggio, koja je provela nekoliko decenija promovirajući dijalog i pregovore a ne konflikt sa Kinom, Iranom i Sjevernom Korejom, zatim historičar i esejist Stephen Wertheim, te anti-militaristički autor i umirovljeni pukovnik američke vojske Andrew Bacevich.

“Quincy institut će uputiti poziv, kako progresivnim tako i konzervativnim anti-intervencionistima da osmisle jedan novi, manje militarizirani pristup politici” rekao je Bacevich na upit zašto se priključio. “Želimo se suprotstaviti beskrajnim, kontraproductivnim ratovima. Želimo obnoviti miroljubivi pristup kada je riječ o primjeni američke vanjske politike.” To u praktičnom smislu znači da bi Quincy institut, po svemu sudeći, trebao raditi na promoviranju ideje o povlačenju američkih trupa iz Afganistana i Sirije; povratku nuklearnom sporazumu sa Iranom; manje konfrontacijskom odnosu prema Rusiji i Kini; prekidu kampanja promjene režima u Venecueli i Kubi i drastičnom smanjenju vojnog budžeta SAD-a.

Institut namjerava publicirati četiri izvještaja prije isteka 2019. godine: dva izvještaja će predložiti alternativne pristupe Bliskom istoku i istočnoj Aziji, jedan koji zagovara stavljanje tačke na neprestani američki rat “ending endless war” i drugi koji bi trebao predstaviti “demokratizaciju vanjske politike”. Izjava o principima potvrđuje da Sjedinjene Države trebaju da se “suoče sa svijetom, a esencija tog angažmana treba da bude miroljubiva saradnja među narodima. Zbog toga Amerika mora vrednovati mir i težiti ka miru korištenjem snažne i vješte diplomacije... Upotreba oružane sile ne predstavlja američki angažman sa ostatkom svijeta. Sila uništava ljudski život, ona takođe nepopravljivo uništava koegzistenciju. Posezanje za upotrebom sile mora da bude zadnja opcija i ne bi trebala biti česta. Oružana sila mora služiti samo u svrhu odbrane građana i teritorijalnog integriteta SAD-a, a ne da bude globalni policijac.”.

Dubinu ove hereze moguće je razumjeti samo ako se prizna privlačna ali isprazna moć koja održava vašingtonski ekosistem u kojem obitavaju postojeći think-tankovi. Te brojne pričaonice “talk shops” zapošljavaju hiljade eksperata koji uskaču kako bi savjetovali političare, novinare, kongresno osoblje i javnost. Ti eksperti svojom pameću pune kolumne štampe svojim mišljenjima i

drže beskrajne i šuplje pridike na TV kanalima. Kada je riječ o vanjskoj politici, svi vodeći vašingtonski think tankovi promoviraju intervencionističku dogmu: Sjedinjene Američke Države svugdje i na svakom mjestu suočene su sa prijetnjama zbog kojih američka sila mora biti svugdje prisutna, a to “prisutna” znači da mora održavati 800 stranih vojnih baza i trošiti trilione dolara na beskrajnu vojnu konfrontaciju sa stranim zemljama. Ovaj etos, uz neke različitosti koje predstavljaju tek male nijanse, koji predstavlja pokretačku snagu konzervativnih think-tankova poput Američkog instituta za poduzetništvo i Fondacije o naslijeđu, ali isto tako i liberalnih kao što je Centar za američki progress i Brookings institucija. Koliko god su oni destruktivni i štetni u svojoj neograničenoj podršci projektu globalne hegemonije toliko je štetna korupcija koja ih karakterizira. Mnoge vašingtonske think-tankove financiraju one industrije i strane sile kojima je cilj napuhavanje prijetnje kako bi mogli oblikovati američke zakone, politiku i javno mnijenje. Njihovi “eksperti” često su plaćeni prevaranti koji poziraju kao nezavisni stručnjaci maskirani na način da izgledaju kao institucionalno respektabilni ljudi a ustvari su maskirani analitičari.

Kada dođe do izbijanja međunarodnih kriza, kao što je npr. rat u Jemenu, pojavljuju se kritičari američke politike o tom pitanju i daje im se prilika da kažu svoje mišljenje. Međutim, ti slučajevi su rijetki i povremeni. Između jedne kritičke epizode i neslaganja gotovo da i nema kontinuiteta. Quincy institut namjerava ponuditi ozbiljnu ekipu eksperata u Washingtonu koji će promovirati unificiranu paradigmu vanjske politike baziranu na ozbiljnoj diplomaciji i saradnji. Njegovi osnivači se, također, namjeravaju uključiti u bazne grass-roots kampanje, posebno u manjinskim zajednicama. Oni se nadaju da će njihovi specijalisti jednoga dana početi popunjavati kongresno osoblje i mjesta u izvršnoj vlasti – kao što su to decenijama činili alumnisti pro-intervencionistički orijentiranih instituta i think-tankova.

“Neki veoma zanimljivi tokovi pojavljuju se u američkoj politici i mi želimo da iskoristimo ovaj trenutak, ali mi računamo na dugoročni učinak” navodi Parsi. “Smatrat ćemo našim promašajem ako i nakon 10 godina budemo samo kritikovali. Za deset godina se nadamo da ćemo biti za upravljačem.”